Comisiynydd y Gymraeg
Welsh Language Commissioner

Gwasanaethau cyfrwng Cymraeg fel cydran offeryn data allweddol

Offeryn Data Arolygiaeth Gofal Cymru

Tachwedd 2022

Mae Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) wedi datblygu a chyhoeddi offeryn data rhyngweithiol lle, o'r cychwyn cyntaf, mae'r Gymraeg wedi'i hystyried yn llawn fel elfen graidd. Mae'r offeryn dwyieithog yn galluogi pobl i chwilio am ddarpariaeth gofal cymdeithasol a gofal plant dwyieithog a chyfrwng Cymraeg ledled Cymru.

Cefndir

Er bod rhywfaint o ddata ar gael i'r cyhoedd yn adroddiadau blynyddol AGC a thablau data ar StatsCymru, dim ond drwy ddarllen adroddiadau arolygu unigol yr oedd data ar ddarpariaeth gwasanaethau Cymraeg yn y sector gofal cymdeithasol a gofal plant ar gael. Cyhoeddodd AGC offeryn data rhyngweithiol annibynnol yn seiliedig ar sefyllfa mis Mawrth 2020, ynghyd â'i Hadroddiad Blynyddol ar gyfer 2019-20 a oedd yn cynnwys rhywfaint o wybodaeth am y ddarpariaeth Gymraeg. Mae'r offeryn yn ymwneud â phwynt penodol mewn amser. Yn ogystal, oherwydd cyfyngiadau defnyddio Microsoft Power BI i gynhyrchu offer data mewn iaith heblaw Saesneg, ni fu modd cyfieithu rhai elfennau o'r offeryn Cymraeg gan fod y feddalwedd wedi'i rhaglennu i'r Saesneg rhagosodedig.

Y cymhelliant i ddatblygu'r offeryn data rhyngweithiol diweddaraf oedd dymuniad AGC i sicrhau bod y data cyhoeddus hwn yn cael ei ddiweddaru'n rheolaidd a'i fod ar gael yn hawdd i asiantaethau a'r cyhoedd.

Gwaith a gyflawnwyd – crynodeb byr

1. Adeiladu'r cwmpas ar gyfer yr offeryn i gael cymeradwyaeth rheolwyr ar y cynnwys.
2. Datblygu'r offeryn yn Saesneg, ond ystyried pa ddelweddau a ffilterau a ddefnyddir i sicrhau y gellir eu cyfieithu'n llawn.
3. Cyflwyno'r offeryn i uwch reolwyr ar gyfer adborth cychwynnol ac ailddatblygu.
4. Sefydlu grŵp o staff mewnol i brofi'r offeryn a rhoi adborth ar rwyddineb ei ddeall a rhwyddineb ei ddefnyddio. Cynlluniwyd y grŵp profi i sicrhau ei fod yn cynnwys aelodau o bob tîm o fewn AGC i sicrhau y byddai safbwyntiau gwahanol yn canolbwyntio ar yr offeryn ac i sicrhau bod staff sy'n siarad Cymraeg yn cael eu cynnwys.

5. Yn dilyn adborth ar yr offeryn Saesneg, cyfieithwyd y testun a datblygwyd fersiwn Gymraeg o'r offeryn.
6. Profi fersiwn Gymraeg yr offeryn gyda grŵp o staff sy’n siarad Cymraeg, gan gynnwys rhai a brofodd y fersiwn Saesneg, i sicrhau bod y fersiwn Gymraeg mor hawdd i’w deall a’i defnyddio â’r fersiwn Saesneg.
7. Yn dilyn adborth ar yr offeryn Cymraeg, gwnaed newidiadau terfynol i'r ddau fersiwn.
8. Cynllun cyfathrebu wedi'i ddatblygu i roi cyhoeddusrwydd i ryddhau'r offeryn ar sianeli cyfryngau cymdeithasol a gwefannau.
9. Yn hytrach na hyfforddiant ffurfiol traddodiadol, rhannwyd fideos YouTube yn dangos sut i ddefnyddio'r offeryn.
10. Cyhoeddi’r offeryn ar Ddydd Gŵyl Dewi 2022, gyda diweddariadau misol wedi hynny.

Canlyniadau hyd yma

Ers cyhoeddi’r offeryn data, mae data cyfredol bellach ar gael yn hawdd ac yn ddefnyddiol i’r cyhoedd ac asiantaethau eraill. Gellir defnyddio’r offeryn yn awr i amlygu argaeledd a bylchau yn y gwasanaethau Cymraeg a dwyieithog a ddarperir mewn lleoliadau gofal cymdeithasol a gofal plant ledled Cymru i helpu i ysgogi gwelliant.

Mae adborth anecdotaidd wedi awgrymu defnyddioldeb yr offeryn ac mae wedi ei argymell gan staff i gyrff cyhoeddus eraill. Mae AGC wedi rhyddhau arolwg i gasglu adborth er mwyn ei wella ymhellach dros amser.

Manylion cyswllt

Sefydliad:	Arolygiaeth Gofal Cymru
E-bost:	AGC@llyw.cymru
Swyddog cyswllt:	Neil Fewtrell

Barn Comisiynydd y Gymraeg

Mae’n ofynnol i sefydliadau sy’n ddarostyngedig i safonau’r Gymraeg hyrwyddo unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir ganddynt. Mae’r offeryn data hwn yn rhoi darlun o leoliadau gofal sy’n darparu eu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg ac yn ddwyieithog i bobl o bob oed. Bydd yn ddefnyddiol wrth i ni graffu ar waith Llywodraeth Cymru i ehangu’r cynnig gofal plant 30 awr ac i ehangu’r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a fydd yn allweddol i wireddu’r weledigaeth o fewn Cymraeg 2050. Yn ogystal, bydd yn ddefnyddiol er mwyn ennill dealltwriaeth iaith/ieithoedd a ddefnyddir mewn cartrefi gofal ac wrth geisio annog gwireddu argymhellion ein hadroddiad ar ofal dementia i siaradwyr Cymraeg sy’n amlygu pwysigrwydd gofal Cymraeg i bobl sy’n byw gyda dementia.

Mae'r offeryn data hwn yn enghraifft o sut mae'r disgwrs wedi symud ymlaen o ddefnyddwyr yn gallu defnyddio gwybodaeth gyhoeddus yn eu dewis iaith a bod y ddarpariaeth Gymraeg bellach yn elfen allweddol. Mae hefyd yn enghraifft o sefydliad sydd wedi mynd gam ymhellach ac yn hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o

wasanaethau Cymraeg yn y sector gofal ar draws Cymru, ac yn annog defnydd o’r gwasanaethau Cymraeg hynny sydd ar gael.

Byddwn yn annog rheoleiddwyr neu berchnogion data eraill i ystyried sut y gallant wella eu darpariaethau a galluogi hidlo yn ôl iaith lle bo’n berthnasol, i roi darlun gwell i lunwyr polisi a’r rhai sy’n ymateb i ymgynghoriadau o’r ystyriaethau iaith Gymraeg o fewn gwahanol feysydd.